

Τρόποι παρέμβασης του κράτους στην οικονομία

Ιδιοκτησία
μέσων
παραγωγής

κατανάλωση

νομοθεσία

φορολογία

Τρόποι παρέμβασης του κράτους στην οικονομία

- Ως **ιδιοκτήτης μέσων παραγωγής** (γης και κεφαλαίου). Αυτό του επιτρέπει να ορίζει απευθείας τι θα παραχθεί και με ποιες μεθόδους, να γίνει **εργοδότης** (άρα να αποφασίσει απευθείας ποιοι θα δουλέψουν και με ποιες εργασιακές συνθήκες, πόσο θα πληρωθούν κλπ).
- Ως **καταναλωτής**. Δηλαδή ως **αγοραστής υπηρεσιών και προϊόντων** του ιδιωτικού τομέα (για κατασκευή δημοσίων έργων, προμήθειες για σχολεία και νοσοκομεία κλπ) τονώνοντας έτσι τη ζήτηση, την απασχόληση κλπ.
- **Νομοθετώντας**. Έτσι παρεμβαίνει στην οικονομία έμμεσα, χωρίς δηλαδή να κατέχει αναγκαστικά μέσα παραγωγής. Μπορεί να ορίσει **προδιαγραφές** για τον τρόπο παραγωγής. Οι προδιαγραφές αυτές μπορεί να κάνουν την παραγωγή πιο δαπανηρή, άρα να αυξήσουν την τιμή του προϊόντος, κάνοντάς το λιγότερο ανταγωνιστικό. Μπορεί να επιβάλλει **ανώτατες τιμές** σε κάποια αγαθά πρώτης ανάγκης, να ορίσει **κατώτατους μισθούς** κλπ.
- Κάνοντας **αναδιανομή του εισοδήματος μέσω της φορολογίας**. Η φορολογική πολιτική ασκεί σημαντική επίδραση στην οικονομία. Πχ το κράτος μπορεί να δώσει **φοροαπαλλαγές** στις επιχειρήσεις για να τονώσει την επιχειρηματική δραστηριότητα και να προσελκύσει επενδύσεις στη χώρα, ή μπορεί να **φορολογήσει τα κέρδη τους**, ώστε να κάνει παροχές προς τους ασθενέστερους πολίτες, εκείνους που δεν ευνοήθηκαν από την αγορά.

Κρατική παρέμβαση;

Αγαθά πρώτης ανάγκης

- Πρέπει η παραγωγή και η διανομή τους να ρυθμίζεται από την αγορά;

Μισθοί/ μεροκάματα

- Πρέπει να προστατεύονται ή πρέπει να διαμορφώνονται ανάλογα με την προσφορά και τη ζήτηση για εργασία;

Οικονομικός φιλελευθερισμός (καπιταλισμός)

- **Ελεύθερη αγορά.** Το κράτος δεν κατέχει μέσα παραγωγής, οι ιδιώτες τα κατέχουν.
- **Ελάχιστα αγαθά θεωρούνται δημόσια** (δηλαδή παράγονται από το κράτος και παρέχονται σε όλους, είτε δωρεάν, είτε με συμβολικό αντίτιμο). Τέτοια αγαθά είναι η δικαιοσύνη, η εθνική ασφάλεια κλπ.

Αστοχίες της ελεύθερης αγοράς: η εξωτερικότητα

- **Εξωτερικότητα είναι η επίπτωση** των πράξεων ενός ατόμου στην ευημερία του γείτονά του. Αν η επίπτωση στον συμπολίτη είναι δυσμενής, μιλάμε για **αρνητική** εξωτερικότητα, ενώ αν είναι ωφέλιμη, μιλούμε για **θετική** εξωτερικότητα.
- Κάθε δραστηριότητα στην ελεύθερη αγορά παράγει εξωτερικότητες. Όταν το κράτος δεν παρεμβαίνει, δημιουργούνται αδικίες και μεγάλο κοινωνικό κόστος. (Ας σκεφτούμε τις διοξίνες, τις τρελές αγελάδες, τη μόλυνση, την ηχορύπανση κλπ) .

Παραδείγματα εξωτερικότητας

- Φυτεύω έναν όμορφο κήπο και ο γείτονας επωφελείται από την ωραία θέα. Μπορεί να πουλήσει το σπίτι του ακριβότερα, χάρη στην θετική εξωτερικότητα που προκάλεσε η δική μου δραστηριότητα.
- Ανοίγω μια μάντρα οικοδομών δίπλα στο ξενοδοχείο του γείτονα. Η μάντρα υποβαθμίζει αισθητικά το περιβάλλον και παράγει ηχορύπανση, σκόνη κλπ. Αυτό έχει ως συνέπεια μια αρνητική εξωτερικότητα: ο ξενοδόχος δεν βρίσκει ενοικιαστές, ή αναγκάζεται να ρίξει τις τιμές των δωματίων για να βρει.

Αρνητική εξωτερικότητα

Η εξόρυξη χρυσού στη Χαλκιδική από ιδιωτική εταιρεία προκαλεί περιβαλλοντική καταστροφή και επηρεάζει αρνητικά πλήθος άλλων δραστηριοτήτων, όπως ο τουρισμός, η γεωργία, η αλιεία, η μελισσοκομία κλπ

Πρέπει το κράτος να θέτει περιορισμούς
στην ιδιωτική επιχειρηματική
πρωτοβουλία;

Για λόγους προστασίας της δημόσιας
υγείας και του δημοσίου
συμφέροντος γενικά;

Αστοχίες της ελεύθερης αγοράς

- Κινείται αποκλειστικά με γνώμονα το **ιδιωτικό συμφέρον**. Η παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που έχουν μεγάλο κοινωνικό όφελος αλλά μικρό ή καθόλου κέρδος, δεν συμφέρει τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.
- Πολιτισμός, έρευνα, πληροφόρηση είναι τέτοιες περιπτώσεις.
- Εάν το κράτος δεν χρηματοδοτήσει πχ ένα ίδρυμα ιστορικής έρευνας, ποιος ιδιώτης θα το κάνει;

Ασθένειες του 3^{ου} κόσμου δεν παρουσιάζουν εμπορικό ενδιαφέρον για τις φαρμακοβιομηχανίες

Η ελονοσία σκοτώνει πάνω από 1.000.0000 ανθρώπους ετησίως. Οι ιδιωτικές φαρμακοβιομηχανίες, όμως, ρίχνουν όλες τους τις επενδύσεις σε κερδοφόρα φάρμακα που σχετίζονται με ασθένειες του ανεπτυγμένου κόσμου.

Τηλεοπτικό κοινό: «Ο πελάτης έχει πάντα δίκιο;»

Σειρά υψηλής τηλεθέασης ιδιωτικού καναλιού.

Πρέπει να προβάλλουμε στο κοινό μόνο ό,τι αυτό θέλει να βλέπει;

Πρέπει να δίνουμε χρήματα των φορολογουμένων για να χρηματοδοτούμε επιμορφωτικά προγράμματα με μικρή εμπορική αξία;

Η πρωτοχρονιάτικη συναυλία της φιλαρμονικής της Βιέννης έχει μικρή τηλεθέαση. Πρέπει να υπάρχει κρατικός σταθμός για να την προβάλλει;